

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 181 | Tarih 4-10 Aralık, 2023

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 48 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

5 Aralık: Türkiye'nin önde gelen gazetecilerinden 79 yaşındaki Nazlı Ilıcak, bir savcıya hakaret ettiği gerekçesiyle aldığı cezaı çekmek üzere cezaevine gönderildi.

KEYFİ YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

4 Aralık: Ağır sağlık sorunlarına rağmen Türkiye'nin kuzeybatısında hapiste tutulan 68 yaşındaki Cemal Tanhan, serbest bırakıldıktan 29 gün sonra hayatını kaybetti.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı Yusuf Bilge Tunç'tan bir haber alınamadı. Tunç'un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular

içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

8 Aralık: Anadolu Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (ANYAKAYDER) tarafından 7 Aralık 2023 tarihinde İstanbul'un Bahçelievler ilçesinde PKK militanlarının cenazelerinin karton kutular içinde ailelerine teslim edilmesini protesto etmek amacıyla düzenlenen eyleme polis müdahale etti. Aralarında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (HEDEP) İstanbul İl Eş Başkanı'nın da bulunduğu 46 kişi polis tarafından fiziksel şiddet kullanılarak ve ters kelepçe takılarak gözaltına alındı.

10 Aralık: Urfa'da bir işçinin işten çıkarılmasını işyeri önünde protesto edenlere cop ve biber gazıyla müdahale eden jandarma, aralarında BİRTEK-SEN Yöneticisi Çayan Dursun ve BİRTEK-SEN Örgütlenme Uzmanı Deniz Kar'ın da bulunduğu 92 kişiyi fiziksel şiddet kullanarak gözaltına aldı.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

4 Aralık: İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar'ın adliyedeki rüşvet çarkına ilişkin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreterliği'ne gönderdiği raporla ilgili en az 3 haberin kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle silinmesine karar verdi.

5 Aralık: Türk makamları, son altı ay içinde para karşılığında cinsel içerikli canlı yayın yaptıkları ve reşit olmayan kişileri istismar ettikleri gerekçesiyle 14 TikTok kullanıcılarını tutukladı.

5 Aralık: İstanbul 7. Sulh Ceza Hakimliği, kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı ve Bakırköy Emniyet Müdürü Murat Çetiner'in adının geçtiği en az 6 haberin erişime engellenmesine, silinmesine ve arama motorlarında talep edenin adıyla ilişkilendirilmemesine karar verdi.

5 Aralık: İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hakimliği, Boğaziçi Üniversitesi kayyım yönetiminin Boğaziçi Üniversitesi Vakfı (BÜVAK) mütevelli heyetine Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yeğeninin eşi, AKP'li siyasetçiler, cumhurbaşkanlığı danışmanları ve 'kayyım yönetimine' yakın diğer üyelerin de aralarında bulunduğu 65 kişiyi daha atadığına dair en az 2 haberden kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle talep sahibinin isminin silinmesine karar verdi.

5 Aralık: Samsun 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin kararıyla, kendilerine yönelik operasyon düzenleyen polis memurundan şikayetçi olan ve polis memurunun açığa alınmasına neden olan tütün kaçakçılarıyla ilgili en az 3 haberden, kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle talep edenin isminin silinmesine karar verildi.

6 Aralık: Ön uç web uygulaması barındırma platformu Vercel'in alan adı Vercel.app, Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) tarafından 6 Aralık 2023 tarihinde oltalama gerekçesiyle engellendi.

8 Aralık: Sinemacı Özyay Şahin, 2012 yılında "Ben Uçtum Sen Kaldın" belgeselinin görüntü yönetmenliğini yaparken yönetmenle birlikte gözaltına alındı ve tutuksuz yargılandı. Yaklaşık dokuz yıl süren yargılama sonucunda "terör örgütüne yardım etmek" suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezasına çarptırıldı. Aralık 2023'te verilen karara göre İstinaf Mahkemesi Şahin'in 25 aylık hapis cezasını onadı.

8 Aralık: Yazılım projeleri için çevrimiçi dokümantasyon oluşturma ve barındırma hizmetleri sunan Read the Docs platformunun readthedocs.io alan adı, yasa dışı bahis oynatıldığı gerekçesiyle Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından engellendi.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

7 Aralık: Türkiye'de çeşitli suçlar işlemekten hüküm giymiş ve geçici olarak cezaevinden çıkmalarına izin verilmiş 11 yabancı mahkûm belirlenen günde geri dönmedi ve firarda oldukları düşünülüyor.

7 Aralık: Avrupa Konseyi'nin yolsuzlukla mücadele kuruluşu Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) tarafından Perşembe günü yayınlanan bir rapor, Türkiye'nin grubun yolsuzlukla mücadele tavsiyelerinin çoğunu tam olarak uygulamadığını ve uyum düzeyinin bir önceki raporda olduğu gibi "küresel olarak yetersiz" kaldığını bir kez daha gösterdi.

8 Aralık: İstanbul'da motosikletli bir kuryenin ölümüyle sonuçlanan bir trafik kazasına karışan Somali Cumhurbaşkanı'nın oğlu Mohamed Hassan Sheik Mohamad, olaydan günler sonra Türkiye'den kaçtı.

8 Aralık: Avrupa Konseyi (AK) Bakanlar Komitesi, 5-7 Aralık tarihleri arasındaki üç aylık toplantısında, Türkiye'nin tutuklu Kürt lider Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala davalarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına uymamasını ele aldı.

KÜRT AZINLIK

5 Aralık: Türkiye'nin merkezinde bir mahkeme, Ekim 1993'te kasten yakılan bir ateşte Kürt bir aileyi toplu olarak öldürmekle suçlanan bir jandarmının giyabında görülen davanın zamaşımı süresinin dolması nedeniyle sonuçlandırılmasına karar verdi.

8 Aralık: Urfa Organize Sanayi Bölgesi'nde bir eylem sırasında gözaltına alınan müvekkiliyle görüşmek üzere Urfa Organize Sanayi Bölgesi Jandarma Karakolu'na giden Avukat Ahmet Atış, müvekkiliyle Kürtçe konuştuğu için aralarında karakol komutanı olduğu belirtilen bir kişinin de bulunduğu askerlerin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldı.

CEZAEVİ KOŞULLARI

5 Aralık: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminin ardından aşırı kalabalık cezaevlerinde üç metrekareden daha az yaşam alanı verilen sekiz kişinin maruz kaldığı kötü cezaevi koşulları nedeniyle Türkiye'yi suçladı.

8 Aralık: Avukatların haklarını savunan bir savunuculuk grubu olan Tutuklu Avukatlar İnisyatifi, Türkiye'deki cezaevlerinde aşırı kalabalığın son zamanlarda yapılan yasal reform girişimlerine ve af yasalarına rağmen devam ettiğini ve cezaevi nüfusunun Temmuz ayında beş ay içinde sayının azaltılmasını amaçlayan bir yasanın yürürlüğe girmesinden önceki rakamı aştığını belirtti.

8 Aralık: Tutuklu yazar, aktivist ve gazeteci Celalettin Can, milletvekillerine hitaben siyasi mahkumlara yapılan kötü muameleyi ve denetimli serbestlikten mahrum bırakılmalarını anlatan bir açık mektup gönderdi.

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

7 Aralık: Kasım ayı sonunda İstanbul'da kaybolan Suriyeli insan hakları aktivisti Ahmed Katie'nin eşi, kendisinin ve çocuklarının korku içinde yaşadıklarını açıkladı.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

7 Aralık: Türkiye'nin doğusunda bir mahkeme, 2018 yılında polis memurlarının kötü muamelesine maruz kalan bir aileden iki kadını, polis memurlarına direndikleri ve hakaret ettikleri gerekçesiyle hapis cezasına çarptırdı.

8 Aralık: Kürt yanlısı Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi'nin (HEDEP) gençlik sözcüsü Edanur İbrahimoglu, parti tarafından düzenlenen bir basın toplantısına müdahale eden polis tarafından fiziksel saldırıya uğradı.

SINIR ÖTESİ KÖTÜ MUAMELE

6 Aralık: Freedom House'un yakın tarihli bir raporunda Türkiye, 2014 yılından bu yana gazetecileri hedef alan ulus ötesi baskı uygulayan 26 ülkeden biri olarak tanımlandı.